

Sør-Trøndelag fylkeskommune

Enhet for regional utvikling

www.stfk.no

Det Kongelige Samferdselsdepartement

Postboks 8010 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler: Birte Haga Austli
Tlf. 73 86 61 78

E-post: birte.austli@stfk.no
Postmottak: postmottak@stfk.no

Deres ref.:10/430-ANE
Vår ref.: 201008158-16
Oppgis ved alle henvendelser
Vår dato: 3.11.2010

Anbud på regionale ruteflyginger i Norge fra 1. april 2012 - Høringsuttalelse

Viser til Deres brev av 04.06.2010

Fylkestinget gjorde følgende vedtak knyttet til anbud om regionale ruteflyginger i Norge:

"Fylkestinget i Sør-Trøndelag ber om at følgende krav innfris i forbindelse med neste anbudsrunde for Statens kjøp av regionale flyruter i Norge:

1. Flyruten Røros –Gardermonen:

- Fortsatt minst to daglige avganger med tidlig ankomst Oslo og sen avgang fra Oslo
- Minimum flystørrelse 30 seter som i dag og med trykkabin
- Opsjon på bruk av et større fly i løpet av anbudsperioden bør inntas i anbudet

2. Flyruten Ørland- Gardermoen:

- Det vises til søknad fra fylkesordfører i Sør-Trøndelag og ordfører i Ørland kommune datert 2. juni 2010 om å ta flyruten inn i anbudsordningen for regionale flyruter fra og med 1. april 2012.
- Sør-Trøndelag fylkeskommune ber om at denne flyruten tas inn i anbudsordningen for regionale flyruter i Norge.

3. Generelle retningslinjer for anbud for regionale flyruter:

- Anbudsperioden bør være 5 år
- Gjennomgående billettering
- Harmonisering av maksimalprisordningen"

Vedlagt følger saksframlegg og vedtaket fra fylkestinget.

Med hilsen

Birte Haga Austli
Rådgiver

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

SAKSPROTOKOLL

Anbud på regionale ruteflygninger i Norge fra 1. april 2012 - høring

Behandlet av	Møtedato	Saknr
Samferdsel- areal- og miljøkomitéen	06.10.2010	50/2010
Fylkestinget	27.10.2010	

Saksbehandler: Odd Moldestad

Arkivsak: 201008158

Samferdsel- areal- og miljøkomitéen har behandlet saken i møte 06.10.2010 sak 50/2010

Protokoll

Votering

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Fylkestinget i Sør-Trøndelag ber om at følgende krav innfris i forbindelse med neste anbudsrunde for Statens kjøp av regionale flyruter i Norge:

1. Flyruten Røros - Gardermonen:
 - Fortsatt minst to daglige avganger med tidlig ankomst Oslo og sen avgang fra Oslo
 - Minimum flystørrelse 30 seter som i dag og med trykkabin
 - Opsjon på bruk av et større fly i løpet av anbudsperioden bør inntas i anbudet

2. Flyruten Ørland- Gardermoen:
 - Det vises til søknad fra fylkesordfører i Sør-Trøndelag og ordfører i Ørland kommune datert 2. juni 2010 om å ta flyruten inn i anbudsordningen for regionale flyruter fra og med 1. april 2012.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune ber om at denne flyruten tas inn i anbudsordningen for regionale flyruter i Norge.

3. Generelle retningslinjer for anbud for regionale flyruter:
 - Anbudsperioden bør være 5 år
 - Gjennomgående billettering
 - Harmonisering av maksimalprisordningen

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING

Fylkestinget i Sør-Trøndelag ber om at følgende krav innfris i forbindelse med neste anbudsrunde for Statens kjøp av regionale flyruter i Norge:

1. Flyruten Røros –Gardermonen:
 - Fortsatt minst to daglige avganger med tidlig ankomst Oslo og sen avgang fra Oslo
 - Minimum flystørrelse 30 seter som i dag og med trykkabin
 - Opsjon på bruk av et større fly i løpet av anbudsperioden bør inntas i anbudet
2. Flyruten Ørland- Gardermoen:
 - Det vises til søknad fra fylkesordfører i Sør-Trøndelag og ordfører i Ørland kommune datert 2. juni 2010 om å ta flyruten inn i anbudsordningen for regionale flyruter fra og med 1. april 2012.
 - Sør-Trøndelag fylkeskommune ber om at denne flyruten tas inn i anbudsordningen for regionale flyruter i Norge.
3. Generelle retningslinjer for anbud for regionale flyruter:
 - Anbudsperioden bør være 5 år
 - Gjennomgående billettering
 - Harmonisering av maksimalprisordningen

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

Nummererte vedlegg som følger saken

1. Brev fra Samferdselsdepartementet datert 04.06.2010
2. Utdrag fra Samferdselsdepartementets orientering om anbud på regionale ruteflygninger i Norge 1. september 2010
3. Brev fra Røros kommune datert 13.09.2010
4. Brev fra Ørland kommune datert 15.09.2010
5. Brev fra Fosen Regionråd datert 13.09.2010
6. Fellesbrev fra ordfører i Ørland kommune og fra fylkesordfører vedr flyruten Ørlandet –Gardermoen datert 02.06.2010
7. Brev fra Regionrådet for Fjellregionen datert 08.09.2010
8. Trafikkutvikling og prognose for rutefly Røros Lufthavn

Uttrykte vedlegg i saksmappen

Samferdselsdepartementets powerpoint presentasjon på høringsmøte 01.09.2010 vedr anbud på regionale ruteflygninger i Norge. Konkurranses grunnlaget vedr utredningsprosjektet "Evaluerings av Samferdselsdepartementets flyruteanbud". Presentasjoner ifm med tidligere møter Røros og Ørland kommuner har hatt med Samferdselsdepartementet om flyrutetilbudet.

GJELDENE FORUTSETNINGER

Strategiplan for Sør-Trøndelag fylkeskommune for perioden 2010-2013.

BAKGRUNN

Samferdselsdepartementet inviterer fylkeskommunene til å komme med innspill til utforming av anbud på ruteflyninger i Norge med oppstart 1. april 2012. I følge vedlagte brev fra departementet er hovedmålsettingen med høringsrunden å klargjøre fylkeskommunenes vurderinger og prioriteringer mht de krav som skal gjelde for forpliktelse til offentlig tjenesteytelse (FOT) og anbudet for regionale ruteflygninger i Norge i neste anbudsrunde.

For Sør-Trøndelag gjelder dette flyrutetilbudet på Røros Lufthavn. I tillegg gjelder saken spørsmålet om å få flyruten Ørland-Gardermoen med i anbudsordningen for Statens kjøp av regionale flyruter i Norge, herunder å få innlemmet Ørland Lufthavn (driften av den sivile delen av flyplassen) i Avinors nett av regionale lufthavner.

FAKTISKE OPPLYSNINGER

Nasjonal Transportplan

I Nasjonal Transportplan (NTP) omtales de regionale lufthavnene med tilhørende flyruter å utgjøre en svært stor del av det regionale transporttilbudet. Disse lufthavnene er i all hovedsak eid og drevet av Avinor. Generelt er lufthavndekningen i Norge svært god. To tredeler av befolkningen har tilgang til en lufthavn innenfor en times reise. På Vestlandet og i Nord-Norge har hele to tredeler av befolkningen mindre enn en halvtimes reise til lufthavnen.

Det ble i forrige NTP varslet at det skulle fortas en nærmere vurdering av den regionale lufthavnstrukturen. Samferdselsdepartementet har ikke tatt initiativ til en slik vurdering i NTP for perioden 2010-2019. Dette henger sammen med Soria Moria –erklæringen, der det heter: ”Regjeringen vil opprettholde dagens flyplassstruktur så langt det ikke er et uttrykt ønske lokalt om å legge ned en flyplass. Dette må i såfall skje etter en grundig prosess hvor alle berørte er blitt hørt”

En TØI-rapport fra 2005 viser at luftfart er :

- Viktigste kollektive transportmiddel for reiser lengre enn 300 km
- Av stor betydning for norsk næringsliv, særlig olje- og gassindustrien
- Svært viktig for turisme til Norge – 30 prosent av innreisende turister kommer med fly (dobling fra 2001 til 2006)
- Av stor betydning for distriktsutviklingen (10-15 prosent høyere befolkningsvekst i kommuner med en regional lufthavn enn tilsvarende kommuner uten)
- Avgjørende for post- og avisdistribusjon
- Avgjørende betydning for helsesektoren, særlig i Nord-Norge
- Avgjørende for landsomfattende kultur- og sportsaktiviteter

Kort om status for FOT-rutene og anbudsprosessen

Som allerede nevnt er hovedmålsettingen med høringsrunden å klargjøre fylkeskommunenes vurderinger og prioriteringer mht de krav som skal gjelde for forpliktelse til offentlig tjenesteytelse (FOT) og anbudet for regionale ruteflygninger i Norge i neste anbudsrunde.

For å sikre at flyselskapene skal få tilstrekkelig tid i anbudsprosessen, legger departementet opp til å sende ut anbudsinvitasjonen i første halvdel av 2011.

Nytt EU- regelverk på området vil få betydning for neste anbudsrunde. Bl.a vil det være mulig å øke anbudsperioden fra 3 til 4 år. Samferdselsdepartementet opplyste på høringsmøte 1. september at de vil forsøke å forhandle frem mulighet for fem års kontrakter.

Videre ble det opplyst at departementet har engasjert Transport Økonomisk Institutt til å foreta en evaluering av anbudsordningen for regionale flyruter. Rapporten skal leveres 10. desember 2010.

FOT-rutene transporterer ca 1 mill passasjerer pr år som utgjør om lag 10 % av flypassasjerene innenlands. Det statlige kjøpet er inndelt 21 ruteområder og betjener 29 regionale lufthavner. Tilskuddsutviklingen de senere årene har vært følgende i mill kr :

2007 :	474,0
2008:	509,8
2009:	589,6
2010:	656,6

I gjennomsnitt gir dette et tilskudd pr passasjer i 2010 på ca 656 kr, men i følge departementet varierer dette en god del mellom rutene. For mer informasjon om anbudsprosessen og status for FOT-rutene henvises til vedlegg 2.

Flyruten Røros- Gardermoen

Fra om med inneværende anbudsperiode fra 1. april 2009 fikk flyruten Røros-Gardermoen 2 daglige avganger mandag –fredag. Denne ruteutvidelsen har gitt en kraftig trafikkøkning, og dette viser at det var et udekket reisebehov som ble utløst når ruteopplegget ga mulighet for en tur/retur reise til Oslo med tidlig avgang fra Røros og sen retur fra Oslo. Dagens ruteopplegg er som følger:

Røros-Oslo Gardermoen

Periode: 27.09.2010-03.10.2010

Rute	Fra	Til	Via	Man	Tirs	Ons	Tors	Fre	Lør	Søn
DX 701	RRS 06:40	OSL 07:30	direkte	*	*	*	*	*		
DX.703	RRS 15:40	OSL 16:30	direkte							*
DX 707	RRS 15:40	OSL 16:30	direkte	*	*	*	*	*		

Oslo Gardermoen-Røros

Periode: 27.09.2010-03.10.2010

Rute	Fra	Til	Via	Man	Tirs	Ons	Tors	Fre	Lør	Søn
DX 702	OSL 09:55	RRS 10:45	direkte	*	*	*	*	*		
DX.704	OSL.19:15	RRS 20:05	direkte							*
DX 708	OSL 19:15	RRS 20:05	direkte	*	*	*	*	*		

Som det fremgår av vedlagte høringsuttalelser fra Røros kommune og Regionrådet for Fjellregionen står disse samlet bak følgende krav til neste anbudsrunde:

- Fortsatt minst to daglige avganger med tidlig ankomst Oslo og sen avgang fra Oslo

- Minimum flystørrelse 30 seter som i dag og med trykkabin. (+flytype som er godkjent for CAT II operasjoner på OSL)
- Samferdseldepartementet må sette krav til flyselskap vedr salg – og markedsføring av billetter. De må finnes på normale salgskanaler og reisebyråer
- Maksimalpris må reduseres for Røros slik at det blir likt sammenlignet med tilsvarende steder med lik flytid fra Oslo
- Konesjonsperioden settes til 5 år

Flyruten Ørland-Gardermoen, herunder drift av Ørland lufthavn

Fylkesordfører i Sør-Trøndelag og ordfører i Ørland har i felles brev datert 2. juni 2010 søkt Samferdselsdepartementet om å få flyruten Ørland-Gardermoen inn i anbudsordningen for ruteflygninger på regionale flyplasser i Norge. Det foreligger ikke svar på denne søknaden pr i dag.

Denne flyruten har vært i kontinuerlig drift siden mai 2003 og har i dag følgende rutetabell:

Ørland- Oslo Gardermoen

Periode: 13.09 2010- 19.09.2010

Rute	Fra	Til	Via	Man	Tirs	Ons	Tors	Fre	Lør	Søn
M3990	OLA 07:30	OSL 08:40	direkte	*	*	*	*			
M3992	OLA 14:30	OSL 15:40	direkte					*		
M3998	OLA 17:35	OSL 18:45	direkte							*
M3994	OLA.17:50	OSL 18:55	direkte					*		

Oslo Gardermoen-Ørland

Periode: 13.09 2010- 19.09.2010

Rute	Fra	Til	Via	Man	Tirs	Ons	Tors	Fre	Lør	Søn
M 3996	OSL 15:45	OLA 16:55	direkte							*
M 3993	OSL 16:10	OLA 17:20	direkte					*		
M 3991	OSL 18:00	OLA 19:20	direkte	*	*	*	*			
M 3999	OSL 19:15	OLA 20:25	direkte							*

Med dette flytilbudet kan en foreta en dagstur til Oslo fra Ørlandet, men ikke motsatt.

Det framgår av nedenfor stående tabell at en Oslo-reise via Værnes med offentlige transportmidler vil medføre en total fraværstid på 15 t og 30 min, mens det med dagens direkte flyrute er ca 12 timers fraværstid.

Ser en på muligheten for en Oslo-reise for Øyregionen (her Frøya), viser det seg at det kun på fredager er mulighet en slik reise uten overnatting. I dette tilfelle gir det en oppholdstid i Oslo innen kontortid på 1 t og 7 min – så i realitet er dette ikke en aktuelle reisemåte. En reise med offentlige transportmidler fra Øyregionen med minst 4 timer i Oslo innen kontortiden må foretas på mandager, men det vil medføre overnatting.

Et bedre tilrettelagt hurtigbåttilbud fra Øyregionen til/fra Brekstad vil kunne gi en betydelig bedring i reisemulighet til Oslo med offentlige transportmidler uten overnatting.

En forutsetning for et slikt hurtigbåtoplegg må være at flyruten Ørland-Gardermoen kommer inn på anbudsordningen for regionale flyruter, og med et så godt rutetilbud og fornuftig takstnivå at det kan tiltrekkes seg både folk og næringslivets behov.

Tabell som viser total fraværstid for en Oslo-reise ved bruk av offentlige transportmidler						
Kommune	Reisetidsrom	Reisetid	Mulig oppholdstid innen 8-16	Første retur etter min 4t opphold	Total Fraværstid	Merknader
Frøya	0710-1418	7t 8min	1t 7min	1525-2300	15t 50min	kun fre
	0500-1118	6t 18min	4t 40min	0735-1450	33t 50min	kun man m/o
Ørland	0615-1118	5t 3min	4t 7min	1525-2145	15t 30min	
Ørland med fly	0700-0925	2t 25 min	7t 30 min	1655-1910	12t 10 min	Flyrute Ø-G
Rissa	0555-1118	5t 23min	4t 7min	1525-2030	14t 35min	

Ørland kommune peker på følgende forhold mht denne flyruten:

- Fra kommunens side anses flyruta som et viktig kommunikasjonsstilbud i Fosen både for næringslivet, Forsvaret og andre off. etater og befolkning
- Tilgjengeligheten og nærheten til Oslo spiller en viktig rolle for utviklingen av næringslivet i distriktet, noe som kan gi gode ringvirkninger og flere arbeidsplasser
- Tilbudet gir muligheter for etablering og kontakt med miljøer i Oslo og Fosenregionen
- Det er mulig å reise tur retur samme dag og på denne måten kan man ha en arbeidsdag i Oslo
- Sammenligner vi Fosen med andre regioner i Norge er det ikke urimelig at det gis et flytilbud også her

INNKOMNE UTTALELSER

Fylkeskommunen har sendt departementets høringsbrev for uttalelse til Røros kommune, Ørland kommune, Helse Midt og NHO Trøndelag. Vi har mottatt høringsuttalelse fra begge kommunene, samt fra regionrådene i Fjellregionen og Fosenregionen. Høringsuttalelsene følger som vedlegg til saken.

HELHETLIG DRØFTING

Et godt flyrutetilbud på de regionale flyplassene i Norge er viktig for å sikre effektiv og sikker transport for folk og næringsliv i distriktene. Det er grunn til å merke seg at Nasjonal Transportplan slår fast at statens kjøp av flyruter i distrikts-Norge er et sentralt distrikts- og næringspolitisk virkemiddel.

Flyruten Røros - Gardermoen

I forbindelse med oppstart av innværende anbud på regionale ruteflygninger i Norge (1. april 2009) fikk en innvilget kravet om 2 daglige flygninger (man-fre) mellom Røros og Gardermoen. Samtidig viste det seg at flyselskapet som vant anbudet satte inn et større fly enn kravet i anbudet, dvs et 30-seters fly i stedet for 15 seter, som var kravet i anbudet.

Folk og næringslivet i Fjellregionen responderte omgående på denne tilbudsøkningen. Fra en årstrafikk på om lag 8000 passasjerer med kun en avgang pr dag mellom Røros og Gardermoen, er trafikkprognosen for 2010 ca 15 000 passasjerer, se vedlegg 8. Dersom en ser på de ferskeste passasjer tallene nå fra september i 2010 ville ett 15 seters fly ha ført til begrensninger i 14 av 16 dager med rutefly.

Dette viser at næringslivets behov for effektive reiseopplegg ble utløst først når det ble mulig å reise tur/retur på samme dag. Det at flyruten ble betjent med et 30 seters fly har også hatt stor betydning for trafikkøkningen på ruten.

Utfra dette må en forutsette at i kravene som departementet skal sette for anbudet for flyruten Røros-Gardermoen må minst være å videreføre dagens rutetilbud og at ruten betjenes med flystørrelse på minimum 30 seter.

Med den sterke trafikkutviklingen flyruten har hatt kan et 30 seters fly også snart vise seg å ha for liten kapasitet. I anbudet bør det følgelig legges inn en opsjon på bruk av et større fly i løpet av anbudsperioden.

Regionrådet for Fjellregionen anmoder om at Hedmark og Sør-Trøndelag fylkeskommuner inviterer regionrådet med på et drøftingsmøte med Samferdselsdepartementet.

Flyruten Ørland -Gardermoen

Det foreligger ikke noen nærmere avklaring på søknaden av 2. juni som er sendt Samferdselsdepartementet om å få flyruten Ørland -Gardermoen inn på anbudsordningen for regioanle flyruter, jf vedlegg 6.

Det er lite trolig at det vil komme en avklaring på denne søknaden før departementet har fått evalueringen av flyruteanbudsordningen. TØI har frist på 10. desember 2010 til å levere denne rapporten.

Det er all grunn til å merke seg at i mandatet til denne evalueringen skal det bl.a vurderes om det finnes ruter innenfor anbudsordningen som har så stor trafikk at det er forutsetninger for kommersiell drift om Samferdselsdepartementet ikke kjøper flytrafikk på rutene. Motsvarende om det finnes kommersielle flyruter innenriks mellom Avinors lufthavner, som er så trafikksvake at de kan være aktuelt å ta dem inn i anbudsordningen.

Med henvisning til situasjonen for trafikksvake ruter legger fylkesrådmannen til grunn at flyruten Ørland-Gardermoen vil bli vurdert i denne sammenheng.

Flyruten som har vært i drift siden 2003 sliter økonomisk. Det samme gjelder selve driften av den sivile delen av flyplassen i regi av Ørland kommune. I påvente av en nærmere avklaring på søknaden om å få flyruten inn i anbudsordningen, har fylkeskommunen overfor Ørland kommune signalisert at en vil gå inn med tidsbegrenset økonomisk støtte til drift av lufthavnen.

Et tilfredsstillende rutetilbud for denne flyruten må- på samme måte som for Røros – innebære at det blir mulig å reise daglig (man-fre) tur/retur Oslo og med en oppholdstid i kontortiden på minimum 4 timer. Som for andre sammenlignbare regionale flyruter vil det ikke være mulig å drive en slik rute på forretningsmessig basis.

Som det er redegjort for i saksframlegget har Fosen- og Øyregionen (Frøya/Hitra) ikke en tilfredstillende transportstandard for reiser til/fra Oslo. Foruten Forsvarets Hovedflybase på Ørlandet har regionen et betydelig næringsliv, særlig innen marin sektor og reiselivssektoren med behov for effektive reisemuligheter.

Samlet sett vil vi hevde at transportstandarden for Oslo-reiser fra Fosen-og Øyregionen bare kan i møtekommes på en effektiv med en direkte flyforbindelse fra Ørlandet til Gardermoen. Dette betinger imidlertid at hurtigbåtforbindelsen mellom øyregionen og Brekstad etableres og tilpasses flyruten. Befolkninggrunnlaget for flyruten vil da kunne økes med ca 9000 innbyggere, og samlet utgjøre om lag 30 000.

Fylkeskommunen må vurdere en slik utvidelse av hurtigbåtrutene i området dersom flyruten Ørland-Gardermoen kommer inn på anbudsordningen for regionale flyruter. Videre må det være en forutsetning at det gis et så godt rutetilbud og fornuftig takstnivå at både private reisende og næringslivet vil se seg tjent med tilbudet.

Generelle krav

I høringsuttalelsene vedr flyruten Røros-Gardermoen tas det også opp at det må settes krav til flyselskap vedr salg- og markedsføring av billetter. De må finnes på normale salgskanaler og reisebyråer. Videre at maksimalprisen på denne destinasjonen må reduseres og komme på samme nivå som tilsvarende steder.

Når det gjelder maksimalpris slutter vi oss til ønske fra Røros kommune at denne må harmoniseres. Dette er for øvrig også et forhold som departementet ifm med evalueringen har bedt utreder å komme med forslag på. f.eks en ny modell for å sette maksimaltakstnivået basert på rutedistanse og eventuelt andre relevante faktorer. Det skal også gjøres en vurdering av om det kan være alternative måter å regulere takstene på for anbudsrutene, og om det evt bør gis større frihet i prissettingen.

Mht takster har det også vært etterspurt at det må tilbys gjennomgående bilettering for passasjerer som skal videre/kommer med fly fra/til Gardermoen. Dette har stor betydning for at flyprisene blir hodt på et fornuftig nivå.

Når det gjelder lengden på anbudsperioden registerer vi at EU-regelverket åpner for 4 år og at departementet vil søke å forhandle om muligheten for 5 års anbudsperiode.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Fylkesrådmannen vil anbefale følgende uttalelse til Samferdselsdepartementet ifm neste anbudsrunde for kjøp av regionale flyruter:

Flyruten Røros –Gardermoen:

- Fortsatt minst to daglige avganger med tidlig ankomst Oslo og sen avgang fra Oslo
- Minimum flystørrelse 30 seter som i dag og med trykkabin
- Opsjon på bruk av et større fly i løpet av anbudsperioden bør inntas i anbudet

Flyruten Ørland- Gardermoen:

- Det vises til søknad fra fylkesordfører i Sør-Trøndelag og ordfører i Ørland kommune datert 2. juni 2010 om å ta flyruten inn i anbudsordningen for regionale flyruter fra og med 1. april 2012.

- Sør-Trøndelag fylkeskommune ber om at denne flyruten tas inn i anbudsordningen for regionale flyruter i Norge. Det anmodes om et møte med politisk ledelse i Samferdselsdepartementet vedr denne søknaden.

Generelle retningslinjer for anbud for regionale flyruter:

- Anbudsperioden bør være 5 år
- Gjennomgående billettering
- Harmonisering av maksimalprisordningen